

0.
HET KADER

JIJ ONTBREEKT MIJ

INHOUD

Abstract	3
1. Voorwoord	4
2. Sentimenten in bruikleen	5
3. De Uitleendienst als archief	6
4. Het proces	8
4.1 Bruikleenovereenkomst	9
4.2 Het gemis	9
4.3 Intakegesprekken en eindverslagen	11
5. De bekende indringer	13
6. De intieme vreemdeling	15
7. Ontvreemding	17
8. Besluit	20
Bibliografie	21

Jij ontbreekt mij is een onderzoek naar het gemis van persoonlijke objecten die ik uitleende aan (on)bekenden. Het onderzoek vertrok vanuit de vraag: 'Wat gebeurt er na het uitlenen van mijn waardevolle objecten?' Een zekere frustratie over de hoeveelheid spullen in mijn kot zette me ertoe aan een inventaris op te stellen, die uiteindelijk bestond uit 1068 objecten. Hieruit heb ik een selectie gemaakt van 59 sentimentele objecten, die ik dacht niet weg te kunnen gooien. Om te onderzoeken of ik deze objecten daadwerkelijk zou missen ben ik 'De Uitleendienst' gestart, een mobiele service waarin ik de voorwerpen uitleen aan 'bekende indringers' (mensen die ik ken) en 'intieme vreemdelingen' (mensen die ik voorheen niet kende). Hierbij werden bruikleenovereenkomsten ondertekend, voerden we intakegesprekken en ontving ik eindverslagen over hun ervaring met het object. Daarnaast schreef ik zelf over mijn ervaring van gemis. Uit mijn onderzoek is gebleken dat er een spanning bestaat tussen enerzijds mijn angst voor het uitlenen van objecten en voor het verwateren van mijn relatie met hen, en anderzijds de angst en de verantwoordelijkheid die de participanten voelden ten opzichte van mijn objecten.

De scriptie neemt de vorm aan van een archief met tal van gebundelde documenten in tal van registers en stijlen. In dit theoretisch opstel koppel ik mijn eigen archief aan kunstenaars die vergelijkbare projecten ontwikkelden en tracht ik antwoorden te formuleren op vragen als: 'Wat betekent het om bezitter van een object te zijn?', 'Kunnen anderen een connectie met het object opbouwen en ontstaat er indirect ook een interactie met mij?', en 'Waarom hechten wij als mens zoveel (emotionele) waarde aan objecten?'.

Daar zit ik dan. Mijn kot, Maastrichterstraat 94, Hasselt, kamer-nummer 2, tweede verdieping, sinds 2018. Op een houten stoel met een groene zit- en rugleuning aan het witte bureau. Recht voor mijn neus staat mijn laptop, aarzelend begin ik met de eerste zinnen van mijn masterscriptie. Afgelopen schooljaar heb ik drie maanden afstand genomen van mijn kot en ben ik voor mijn stage naar Antwerpen-Berchem verhuisd. Vervolgens keerde ik terug naar Hasselt om mijn master af te ronden. Eenmaal terug bekwam mij een gevoel van onrust. Klaar met Hasselt, klaar met mijn kot, maar nog meer met al mijn spullen die zich erin bevinden. Héél veel spullen. Enerzijds zou ik geen afstand van hen kunnen nemen, anderzijds kiever ik ze het liefst uit het raam. Tegelijkertijd fascineert het me hoe sommige spullen in mijn kamer mij doen terugdenken aan bepaalde momenten. Herinneringen die normaal diep verborgen zitten, worden (meer) toegankelijk en bereikbaar bij het zien van deze objecten.

Mijn kamer heeft de vorm van een grote rechthoek en is opgedeeld in een werk-, slaap- en leefruimte. Per ruimte ben ik aan de slag gegaan om de spullen te inventariseren op basis van plaats, duur van bezit en kwantiteit. Zo trachtte ik een overzicht en bijgevolg ook een zekere rust in mijn hoofd te creëren. Deze inventaris bestaat uit 1068 objecten, waaruit ik een selectie heb gemaakt van 59 objecten die ik niet weg zou kunnen gooien, omdat ik er een grote (emotionele) waarde aan hecht. Aan de hand van deze selectie wilde ik onderzoeken of ik deze objecten daadwerkelijk zou missen als ik ze niet meer in mijn bezit heb. Hieruit ontstond een onderzoek waarbij ik de geselecteerde objecten uitleen aan zowel bekenden als onbekenden. Ik maakte een bruikleenovereenkomst waarin ik de bruiklener bepaalde condities toeken en waarin ik enkele vragen meegeef waarover die zich gedurende een periode van minimaal een week tot maximaal een maand moet buigen. Daarnaast legde ik een intakegesprek vast na deze periode, waarin hun ervaring met het object werd besproken. Tot slot dienden de bruikleners dan ook een verslag (in een medium naar keuze, bijvoorbeeld foto, video of tekst) in te leveren.

Het onderzoek vertrekt vanuit de volgende vragen: 'Wat gebeurt er na het uitlenen van mijn waardevolle objecten?', 'Wat betekent het om bezitter van een object te zijn?', 'Wat gebeurt er als je een object weggeeft?', 'Kunnen anderen een connectie met het object opbouwen en ontstaat er indirect ook een interactie met mij?', en 'Waarom hechten wij als mens zoveel (emotionele) waarde aan objecten?'.

De objecten in mijn kamer zijn beladen met betekenis. In de tweede lade van mijn rotan nachtkastje zit bijvoorbeeld Jason de steen verborgen. Het is een grijze steen met een fluogele mond, een fluoroze tong en felwitte ogen met pikzwarte scheel kijkende pupillen. Twee jaar geleden leerde ik hem kennen toen ik bevriend geraakte met drie Erasmusstudenten uit Spanje en Estland. Toen mijn Erasmusvriendinnen terug naar huis vertrokken, hebben ze Jason aan mij overhandigd en werd mij gevraagd goed op hem te letten.

In de onderste lade van mijn witte bureau is het 'EXIT'-boekje te vinden. Ooit ben ik gestart met het maken van dit boekje, waarin (portret)foto's, tekeningen, treinkaartjes, brieven en beschrijvingen van mijn exen en scharrels staan. In die beschrijvingen staat hoe ik ze ontmoet heb en waarom ze mij (of ik hen) weer verlaten hebben. In dezelfde bureaulade ligt onder andere ook een brief van de boze buurman die ik op 31 mei 2021 heb mogen ontvangen en één maand later pas in de brievenbus ontdekte toen ik ging kijken voor verjaardagspost. Ik heb altijd gezegd deze ooit nog eens in te lijsten, maar nu ligt de brief in bruikleen bij een (on)bekende.

Om te onderzoeken of ik mijn waardevolle objecten daadwerkelijk zou missen heb ik 'De Uitleendienst' opgezet. Hier ontwikkelde ik gaandeweg twee pistes. Ten eerste nodigde ik bekenden uit om naar mijn kot te komen. Dit waren voornamelijk vrienden en kennissen, die onder de noemer 'bekende indringers' vallen. Ten tweede plaatste ik De Uitleendienst in een nieuwe context, los van mijn kot. In het weekend van 26 en 27 maart werkte ik op locatie in het 'artistiek shoppingcentrum' Denderland te Geraardsbergen. Daar opende ik De Uitleendienst voor onbekenden, oftewel 'intieme vreemdelingen'. Door mijn persoonlijke bezittingen – en de waarde die aan hen gehecht is – weg te geven, wordt de wereld rondom het object groter. De objecten worden uit hun context, mijn kamer, gehaald en komen op een andere plek, bij een ander persoon, in een nieuwe context terecht.

Ondanks het feit dat ik veel materiaal heb verzameld gedurende dit proces, werd ik door meerdere mensen – waaronder mijn projectbegeleiders – vaak geconfronteerd met de vraag: “Waarom valt dit onder grafisch ontwerp?” Voor mij voelde het vaak aan alsof ik niks aan het doen was, alsof ik geen vooruitgang boekte. Het boek *De macht van niets doen* (2019) van Jenny Odell heeft me ietwat gerustgesteld en heeft het ‘niets doen’ in een positiever daglicht gezet. Ze legt in dit boek uit hoe zij als beeldend kunstenaar werkt rondom het verzamelen van bestaande dingen, of zoals ze zelf zegt “rondom het niets maken”:

“Bij ‘The Bureau of Suspended Objects’ [...] bracht ik drie maanden door met het fotograferen, catalogiseren en onderzoeken van de herkomst van tweehonderd weggegooide voorwerpen. [...] Op de opening kwam een verwarde en enigszins verontwaardigde vrouw op me af die zei: ‘Wacht eens even ... Heb je nu eigenlijk wel iets gemaakt? Of heb je alleen maar dingen op planken neergezet?’ Ik zeg vaak dat context mijn medium is, dus het antwoord was ‘ja’ op beide vragen.” (Odell, 2019, p. 31).

Ook in mijn project is het zo dat de ruimtelijke context van De Uitleendienst het medium is. Onder deze naam is een uitgebreid archief ontstaan, bestaande uit vijf onderdelen: de inventaris, de bruikleenovereenkomsten, het gemis, de intakegesprekken en de eindverslagen van de bruikleners. Als grafisch ontwerper tracht ik via het archief van De Uitleendienst een visueel systeem te vormen. Om in dit archief een overzicht te behouden van objecten die zijn uitgeleend en teruggebracht heb ik een archiefkast voorzien. Hierin komen per object de vijf onderdelen samen in een archiefmap. Het idee van de archiefkast is dat de mappen oneindig aangevuld kunnen worden wanneer andere mensen mijn objecten verder zouden uitlenen. Het uiteindelijke archief is voor mij de totale installatie van De Uitleendienst waarin alle onderdelen zich bevinden.

De manier waarop mijn archief is ontstaan is geïnspireerd door het boek *Archive Everything* (2016) van Gabriella Giannachi. Hierin schrijft de auteur dat zij het archief ziet resulteren in verschillende uitwerkingen en het op die manier als een hulpmiddel gebruikt om het persoonlijke leven met de omgeving te laten samensmelten:

“I look at the archive as documents (or objects, artifacts), sites, ordering systems (and administration strategies), but also as installations, cabinets of curiosity, databanks, interfaces, artworks, environments, game-spaces, networks, platforms, mixed reality trails, musical instruments, and motors for the economy. [...] I show how the apparatus of the archive has become a tool to frame, preserve, disseminate, and aestheticize our lives, showing how we, as citizen archivists, also use the apparatus of the archive to create exhibitions and performances of the relationships between ourselves and our environment.” (Giannachi, 2016, pp. 16, 19-20).

Net zoals Giannachi beschrijft, gebruik ik in al mijn werk, bewust of onbewust, elementen die ik ooit verzamelde – zowel dingen in mijn kamer als in mijn hoofd.

Een andere grote inspiratiebron voor het archiveren van mijn bezittingen, is het werk *Addenda* (2015) van kunstenaar Jasper Rigole. Deze publicatie omvat 7 volumes, waarvan de meest relevante voor mij zijn: *Herinneringen*, *Dingen* en *Inventaris*. Zo beschrijft hij in *Dingen* “81 dingen waarvan ik dacht dat ik ze vergeten was”; in *Inventaris* staat dan weer in detail beschreven hoe deze objecten in zijn atelier gepositioneerd waren.

Net zoals bij Jasper Rigole, zorgt ook mijn verzameldrang voor onuitputtelijke inspiratie. Zelfs als dat niet meteen zichtbaar is (want mijn werk wordt vaak als conceptueel of experimenteel gepercipieerd), zit er in mijn werk toch altijd iets persoonlijks. Eerst verzamel ik namelijk alles in mijn hoofd: ideeën, gesprekken, concepten. Daarna experimenteer ik met mijn materiaal en met verschillende methoden. Ik leg onderweg alles vast. En dan wordt het steeds concreter.

7

(afb. 1.) Rigole, J. (2015). *Addenda*.

Doordat mijn onderzoek heel breed kon uitwaaiëren en in steeds nieuwe ‘neerslagen’ kon resulteren, heb ik voor mezelf bepaalde grenzen moeten stellen. Zo heb ik nagedacht over de volgende vragen: Maak ik gebruik van de gehele inventaris, bestaande uit 1068 objecten? Mogen mensen willekeurig een object kiezen uit mijn kamer of bepaal ik dit voor hen? Stel ik een contract op? En zo ja, hoe? Hoe onderzoek ik mijn eigen gemis? Laat ik mensen iets met het object doen? Geef ik ze informatie mee? Houd ik de objecten uiteindelijk zelf of geef ik ze weg? Moeten de mensen het object dus teruggeven? Gooi ik alles weg? Tijdens het maken van de selectie gold het criterium: zou ik écht zonder het object kunnen? Zo zijn er 59 objecten in de selectie beland waarvan ik – in eerste instantie – dacht niet zonder te kunnen. Of dit effectief zo is, wordt verder onderzocht in de zogenoemde gemisteksten, waarin ik naga of ik het object echt zou missen mocht ik het niet meer in mijn bezit hebben.

Voordat het object in bruikleen werd genomen, werd er een lootje getrokken, waarop het nummer en de titel van het object stond. De mensen hadden dus niet volledig zelf de keuze om een object te lenen. Zou dit wel het geval zijn, dan was er geen sprake van spanning en verrassing. Wanneer het lot bepaalt, worden zowel ik als de bruiklener verrast met een object, waar de participant misschien vooraf geen link of connectie mee had. Zo wordt elk object ook gelijkwaardig behandeld waardoor ook een zeker favoritisme de kop ingedrukt kon worden (wie zou nu bijvoorbeeld niet Jason de steen willen hebben?).

(afb. 2.) Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (lootje)*.

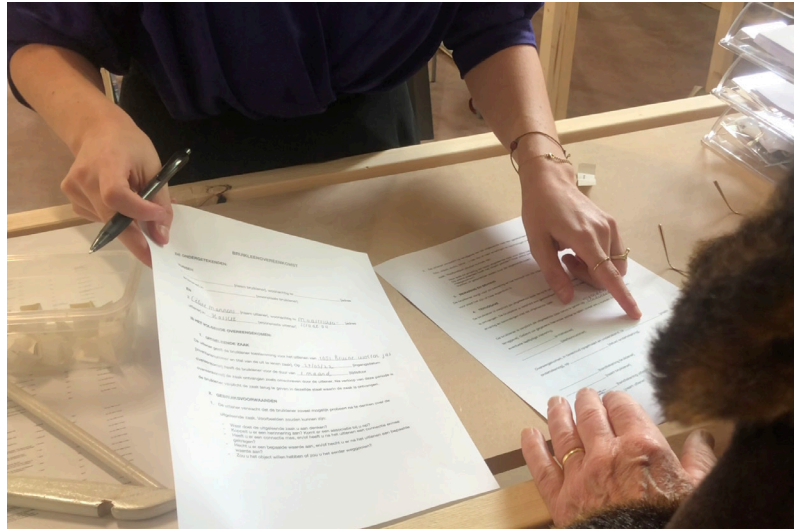
4.1 BRUIKLEENOVEREENKOMST

Wanneer het lot had bepaald welk object in bruikleen genomen mocht worden, werd de bruikleenovereenkomst gelezen en ondertekend. Het gaat over iets persoonlijks dat de bruiklener meekrijgt, die dient dus ook voorzichtig om te gaan met het object en het in de staat terug te geven waarin die het gekregen heeft. Dit verantwoordelijkheidsbesef wilde ik overbrengen in tekst en vormgeving, die ik zo strak en sec mogelijk heb opgesteld. In het contract staat onder andere hoelang de bruikleners het object meekrijgen en wanneer ze het moeten teruggeven. Daarnaast zijn er bepaalde vragen waar ze moeten over nadenken gedurende de uitgeleende periode, zoals: Waar doet de uitgeleende zaak u aan denken? Koppelt u er een herinnering aan? Komt er een associatie bij u op? Heeft u er een connectie mee, en/of heeft u er na het uitlenen een connectie mee gekregen? Hecht u er een bepaalde waarde aan en/of hecht u er na het uitlenen een bepaalde waarde aan? Zou u het object willen hebben of zou u het eerder weggooien? Hoe was de ervaring om deze uitgeleende zaak voor deze bepaalde tijd bij u te hebben? Op welke plaatsen heeft het object gestaan? Naar welke plekken heeft u het meegenomen? Vonden er gesprekken plaats over de uitgeleende zaak? Bij de teruggave verwachtte ik een gedetailleerd eindverslag rondom dit object in een medium naar keuze. Wanneer het object na de afgesproken datum niet tijdig was ingeleverd, werd er na een drietal weken een inleverattending per post opgestuurd. Hierin staat dat de bruiklener het object zo snel mogelijk terug moet komen inleveren. Wanneer het vervolgens na drie opvolgende weken nog steeds niet was ingeleverd, werd er een aanmaning per post verstuurd waarin staat dat De Uitleendienst zich genoodzaakt ziet gerechtelijke stappen te ondernemen.

4.2 HET GEMIS

Wat maakt iets onmisbaar? Voor mij was het gemis bij de meeste objecten een gevoel van 'ontbreking'. Stukjes van mijn identiteit verlieten één voor één (de wanden van) mijn kamer. Zonder bepaalde objecten (zoals bijvoorbeeld mijn favoriete parfum of mijn bruine wollen jas) voelde ik mij niet meer compleet, omdat ik aan de hand van deze stukken herkend word. Ondanks het feit dat ik ze kon vervangen door andere gelijkaardige objecten met dezelfde functie, voelde dat toch niet hetzelfde aan. De uitlening toonde met andere woorden de identiteitsconstituerende en -versterkende rol van voorwerpen aan.

Wanneer ik een bepaald object had uitgeleend, schreef ik consequent over mijn eigen ervaring van gemis. Hier liet ik mij inspireren door kunstenaar Sophie Calle, en dan vooral door haar werk *Room 20* (2013). In dit project nodigt zij mensen uit in een bed in een hotelkamer, waar ze haar meest waardevolle objecten heeft geplaatst, samen met een beschrijving van waarom deze zo belangrijk voor haar zijn of waren. Calles schrijfwijze heeft mij enorm geïnspireerd bij het schrijven van mijn eigen gemisteksten; het is een persoonlijke manier van schrijven, die speels humoristische en dramatische elementen combineert.

(afb. 3.) Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (bruikleenovereenkomst)*.

10

(afb. 4.) Calle, S. (2013). *Room 20*.

4.3 INTAKEGESPREKKEN EN EINDVERSLAGEN

Wanneer uitleners hun objecten terugbrachten, voerde ik steeds een intakegesprek met hen over hun ervaring met het betreffende object. Een van de participanten nam voor een maand mijn bruine wollen jas in bruikleen. Tijdens het intakegesprek deelde hij de volgende ervaring:

“Vanaf het eerste moment had ik al een connectie met de mantel, omdat ik een theaterman ben en heel graag verhalen vertel op het podium. [...] Ik ga het nog moeilijk krijgen om de mantel te lossen. Hij was een soort compagnon voor mij. Het is de mantel die met mij rondgaat. In die zin is het voor mij echt een waardevol object geworden. Ik wil sterk zijn en moet er toch uittreden. Een heel moeilijk moment.”

Uit dit gesprek bleek dat er een diepe connectie ontstond tussen de bruiklener en het object, terwijl anderen vaak eerder een zeker verantwoordelijkheidsgevoel ervaarden. Vaak kozen de participanten één veilige plaats uit voor het object, waar het al die tijd is blijven liggen of staan. Ze voelden sterk aan dat het om een object ging dat niet van hen was, en dat ze er dus voorzichtig mee moesten omspringen. Vaak voelden ze ook de onrust of angst om het object kwijt te raken.

Daarnaast vroeg ik bruikleners om bij het intakegesprek steeds een eindverslag in te leveren in een medium naar keuze, om hen op deze manier te laten reflecteren over hun ervaring met het object. Als eindverslag ontving ik onder andere de volgende tekst, waarin de angstgevoelens van de bruiklener duidelijk werden:

“Ik gaf je jouw uitgeleende object bijna twee weken geleden terug. Ik merk dat het object zich al bijna volledig uit mijn hoofd heeft ontnesteld. Of misschien heeft het object zelfs nooit een nest in mijn hoofd gevonden. Ik merk nu immers hoe ik het object ondoordacht omzeil. Dat doe ik zelfs in mijn pogingen om het (niet) te benoemen.

Het object zelf valt niets te verwijten. Sentimenten zijn moeilijk toe te bedelen aan de materialiteit wanneer het object al doordrenkt is van een andere eigenheid. De geur van het object schréeuwde immers ‘Céline’. Ik kleeedde me in het object meteen nadat ik het van je kreeg en fietste zo verder naar het atelier. Maar het frêle textiel belette me om het object ook tot lang na de tocht te dragen. Voorzichtig stak ik het object in een aparte zak.

Eenmaal thuis toonde ik het object gefascineerd aan mijn lief, die blinkend knikte. Toch zag ik hoe ook hij het object maar moeilijk – zowel ruimtelijk als mentaal – geplaatst kreeg. Ik legde het, wat onhandig maar wel netjes opgevouwen, in een kistje op een schap van mijn glazen werkkast. Ik wenste het object het comfort van een logé toe. Dat het maar zacht op zijn plekje lag. Maar niet te zacht, want in mijn hoofd begon ik je deze rafelige fragiliteit al terug te geven. Me hechten was geen optie. Hoe kon ik ook. Zorgen, dat lukte wel nog. Waakzaam zorgen, uit respect.

Ik wou indruk maken op het object. Gevoelens van plichtsbesef hebben het van me overgenomen. Ik maakte er, zonder het te willen en te weten, vanaf de allereerste aanraking – de allereerste reukbeleving – een museaal object van. Ik bewonderde het object van achter glas, maar raakte het niet meer aan. Want net in die zintuiglijke aanraking ontbrandt het sentiment. En dat sentiment was het mijne niet.”

Het uitlenen van sentimenten zorgt ervoor dat ik een spanning voor mezelf creëer, omdat ik niet weet waar het object terecht gaat komen, wat ermee gedaan wordt, hoe ermee wordt omgegaan en welke nieuwe herinneringen eraan gekoppeld worden. Mis ik het werkelijke object, of gaat het eerder over de angst om de herinnering die eraan gekoppeld zit te verliezen? Vanaf het moment van de overhandiging verlies ik mijn grip op het object en komt ook het verhaal van de bruiklener in het spel. Het object vormt niet meer louter bij mijzelf herinneringen – het doet ook iets met de ander. Die beweging ont-plooit zich ook steeds verder en stopt niet bij het finale intakegesprek en de teruggave van het object. Wat doet het met de ander om een vreemd object in huis erbij te hebben? Is – of wordt – het object net zo waardevol voor de ander, als dat het voor mij is en doet het misschien zelfs pijn het terug te moeten afstaan? En misschien nog belangrijker: zorgt het object ook voor een diepere connectie tussen mij en de bezoeker? Creëert de bruikleen van een schijnbaar banaal object een diepere band tussen mezelf en de bruiklener?

12

(afb. 5.) Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (intakegesprek)*.

Het uitnodigen van bekenden in mijn kot voelde aanvankelijk onwennig aan. Bij de ene persoon was dit gevoel sterker aanwezig dan bij de andere. Het hing van verschillende factoren af, namelijk wat voor een band ik met de persoon had en of de persoon al eerder op mijn kot was geweest. In elk geval stapte de persoon letterlijk een deel van mijn leven binnen, waardoor er een intieme connectie tussen mij en de bezoeker ontstond. Een soortgelijk project werd uitgevoerd door kunstenaar Sarah Vanhee. In haar project *Untitled* (2012) nodigde zij mensen uit om zich op te geven bij kunstencentrum CAMPO in Gent, waar ze een adres toegewezen kregen. Door aan te bellen aan dit adres konden ze een gesprek met de bewoners aangaan over de kunstwerken die zij in huis hadden, wat zij precies onder 'kunst' plaatsen en welke waarde ze hieraan hechten. Op deze manier onderzocht Vanhee de betekenis van kunst op een intieme en interactieve wijze.

Ook kunstenaar Miranda July hanteert een soortgelijke methode in het werk *It Chooses You* (2011). Hierin bezoekt de Amerikaanse kunstenaar mensen die spullen verkopen op tweedehands websites. In gesprekken gaat ze na waarom ze deze spullen precies verkopen om er zo ook achter te komen wat de symbolische waarde is van deze objecten. July zoekt een persoonlijke interactie op en gaat fysiek te werk, waardoor ze een spanning, maar ook een intieme band met mensen creëert. Vooral de (participatieve) methode van beide kunstenaars sluit aan bij mijn eigen onderzoek. Ik vraag de mensen om een interpretatie te geven aan een object dat hen compleet vreemd is. Zo wordt mijn definitie van en de herinnering aan het object uitgebreid.

Door herinneringen af te geven en er andere voor terug te krijgen, worden er nieuwe associaties gecreëerd. Indirect ontstaat zo ook een verbintenis tussen mij en de persoon. Zo kreeg ik bijvoorbeeld op maandag 11 april, de verjaardag van een van de bekende indringers, het volgende berichtje: "Ik passeerde uw kot en het was een mooie dag in verband met mijn object van u om daar nog eens te passeren". Milan Gillard leende object nummer 182: "Verjaarsdagsboek voor mijn 24^e verjaardag, die polaroidfoto's van de dag en teksten van vrienden bevat". Weken na de inlevering dacht Milan dus nog steeds aan het object, zelfs op zijn eigen verjaardag. Het object is zo dus ook gaan fungeren als een koppelstuk tussen mensen.

(afb. 6.) Vanhee, S. (2012). *Untitled*.

(afb. 7.) Vanhee, S. (2012). *Untitled*.

Het uitnodigen van bekenden in mijn kot bleef, hoe intiem ook, een veilig proces, dus ging ik een stap verder en verplaatste ik de objecten naar Denderland, het artistieke shoppingcentrum in Geraardsbergen. De objecten kregen een andere lading door ze in een nieuwe context te plaatsen en uit te lenen aan wat ik noem 'de intieme vreemdeling'. Een nieuwe omgeving zorgt voor nieuwe verhalen, waarin de objecten uit hun 'natuurlijke habitat' worden gehaald en op deze manier "gedecontextualiseerd" worden. Dit is een term die geïntroduceerd werd in het boek *De narratieve ruimte* (2012) van Herman Kossmann, Suzanne Mulder en Frank den Oudsten. De auteurs lichten het begrip als volgt toe:

"Museale objecten zijn voorwerpen die uit hun oorspronkelijke omgeving zijn gehaald en dus in zekere zin gedecontextualiseerd. In die zin is het museum 'een weeshuis' en bij het maken van een tentoonstelling krijgt het 'weeskind' een nieuwe omgeving, een nieuwe identiteit toebedeeld. Zo'n recontextualisering van de collectie schept nieuwe samenhangen en genereert nieuwe verhalen en inzichten. Hoe relevant of betekenisvol die nieuwe context is, is een zaak van regie." (Kossmann, Mulder en den Oudsten, 2012, p. 118).

Ook in de installatie van De Uitleendienst in Denderland ageerden de objecten als 'weeskinderen', die plots in een nieuwe ruimte werden geplaatst. In contrast met de veilige ruimte van mijn kamer, omringd door vier muren, werden mijn sentimentele stukken ineens toegankelijk voor vreemdelingen in een openbare ruimte. Het gevolg hiervan was dat de objecten open stonden voor kritiek, reacties en associaties. Door de objecten te nummeren en ze te plaatsen in een houten constructie, kregen ze plots meer aandacht. Ik stelde mijzelf als het ware tentoon; de objecten vertellen verhalen over mij als persoon. Door deze realisatie bekwam mij een gevoel van schaamte, mijn persoonlijke leven lag als het ware te grabbel voor random passanten.

(afb. 8.) Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (De Uitleendienst)*.

16

(afb. 9.) Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (De Uitleendienst)*.

(afb. 10.) Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (De Uitleendienst)*.

Het onderzoek is gestart vanuit de frustratie dat ik te veel spullen heb, maar het gaat mij niet zozeer om het minimalistisch willen leven. Het gaat eerder over de selectie objecten die als spiegels van mijn identiteit dienen. Elk object zie ik als een klein spiegeltje, een klein deel van mijn identiteit. In ons dagelijks leven geven we ons op een bepaalde manier bloot, er is altijd een aspect van je persoonlijkheid dat je deelt. James Wallman haalt dit ook aan in zijn boek *Ontspullen* (2016):

“Spullen zijn goed omdat we daarmee onze identiteit en overtuigingen uiten. Ze etaleren onze fitheid: zoals de donkere manen van een leeuw en de felgekleurde veren van de paradijsvogel, zo heeft de menselijke cultuur zich zodanig ontwikkeld dat wij onze geschiktheid om te paren aangeven met zichtbare, fysieke objecten.” (Wallman, 2016, p. 103).

Zoals de leeuw zijn manen heeft en de paradijsvogel zijn felgekleurde veren, heb ik een bruine wollen jas waaraan ik word herkend, zo werd mij verteld door een bekende indringer. De jas voelt met andere woorden als een onderdeel van mij. Maar wat gebeurt er wanneer deze dingen je worden ontnomen; weet je dan nog wie je bent? Wat is het effect van ‘het verlies’? Voor mij ontbreekt er een stuk van mijn identiteit wanneer de objecten niet meer bij mij zijn, omdat ik zo’n grote verbondenheid met ze voel. De kale wanden en de witte koelkast in mijn kamer representeren niet meer wie ik ben of hoe ik graag gezien zou willen worden; mijn spullen zijn een vertaling van mijn persoonlijkheid. Door de spullen weg te geven, geef ik dus ook een deel van mezelf weg.

In het werk *Every Thing We Touch* (2015) van Paula Zuccotti onderzoekt de kunstenares de connectie tussen mensen en objecten. Ze vroeg mensen om te noteren welke objecten zij gedurende één dag hebben aangeraakt, waarna ze dit met hen besprak. Zo werd er een persoonlijk verhaal van iemand verteld via objecten. Zuccotti concludeerde het volgende:

“There’s so much that can be communicated through just these objects. It’s not just the object, but it’s their role that the object is playing on that little context of other objects that are surrounded. It touches on those corners of life that we don’t show, or we don’t talk about.” (Zuccotti, 2015).

Door al die aangeraakte objecten nog maar te zien wordt al veel duidelijk zonder er werkelijk over te spreken. Als je mijn objecten ziet, dan gebeurt er iets vergelijkbaars; er kan zoveel geconcludeerd worden over mij op basis van de objecten. Bij De Uitleendienst in Denderland valt de originele ruimtelijke context van de objecten wel weg, maar misschien spreken ze daardoor meer dan ooit een autonoom verhaal.

Sommige objecten beschikken over een bepaalde leegte die nog ingevuld kan worden, terwijl andere objecten al beladen zijn met herinneringen. Materie die 'dood' of 'nietszeggend' lijkt te zijn, is eigenlijk altijd beladen, en herinneringen zijn kneedbaar. Jij en ik zien hetzelfde object, maar toch kijken we er beiden anders naar. In het werk *Eindhovenseweg 56* (2021) van Ton Grote legt de fotograaf de objecten in zijn ouderlijk huis vast na het overlijden van zijn moeder, voordat zijn vader de spullen weggooit. Hij voelde de drang om deze objecten vast te leggen in een fotoboek om de herinneringen vast te houden, maar daarnaast diende het boek ook als een eerbetoon aan het leven van zijn ouders. Dit boek is dus vooral gemaakt om de herinnering aan de objecten te bewaren, omdat de objecten radicaal zouden worden weggeruimd. In mijn project gaat het echter eerder over het feit of ik de objecten daadwerkelijk zou missen als ze zouden verdwijnen. Hierbij leg ik de objecten zelf niet vast, maar leen ik ze uit aan anderen om zo het gemis te onderzoeken. Mijn werk zou wel aansluiten bij het werk van Grote mocht ik uiteindelijk besluiten de objecten weg te gooien; dan zou alle visuele en tekstuele documentatiemateriaal als vervangend materiaal of stand-in voor de objecten fungeren.

19

(afb. 14.) Grote, T. (2021). *Eindhovenseweg 56*.

De vraag waarmee ik mijn onderzoek startte, luidt als volgt: 'Wat ontstaat er na het uitlenen van mijn waardevolle objecten?' Opvallend was dat veel participanten een groot gevoel van verantwoordelijkheid en angst ervaarden bij het lenen van een object. Het object voelde te zeer als iets dat niet van hen was, waardoor het object moeilijk toe te eigenen was. Dit kwam ook vooral door het feit dat het object in goede staat teruggebracht moest worden, zoals in de bruikleenovereenkomst werd vastgelegd. Het kwam erop neer dat de meeste participanten het object daarom een veilige plaats hadden gegeven, en er verder niets mee deden. Wanneer het object ingeleverd werd viel er een last van hun schouders. Het object en de bruiklener konden elkaar slechts in korte tijd leren kennen. Misschien zou deze angst overwonnen kunnen worden als ze het object daadwerkelijk mochten houden.

Tevens zijn er mensen die hun object nog niet hebben ingeleverd, wat bij mijzelf ook een bepaalde angst oproept. Een angst om het object nooit meer terug te zien. Zo had ik een droom over mijn marmeren asbak, die ineens teruggekeerd was naar mijn kamer, weliswaar incompleet. De vaststelling of het object daadwerkelijk in waarde is afgenomen komt pas wanneer ik het terugkrijg – tot die tijd blijft de vraag vooral of de relatie tussen mij en het object is verwaterd. Vier jaar lang hebben de objecten in dezelfde ruimte gestaan, waardoor er een intieme band tussen mij en de objecten is ontstaan. Zij gaven mij een bepaald vertrouwd gevoel, een houvast en een soort huiselijkheid. Ondanks het feit dat de meeste objecten intussen naar Hasselt zijn teruggekeerd, ervaar ik er een grotere emotionele afstand mee. De relatie tussen mij en Jason de steen is bijvoorbeeld verzwakt, omdat hij in andermans handen is geweest. Zoals de meeste objecten is hij bij terugkomst op mijn witte bureau beland; als 'indringer' moet hij nu zijn plaats in de ruimte terugwinnen. Er is als het ware een driehoeksverhouding ontstaan tussen mij, de bruiklener en het object. Terwijl de bruine wollen jas eerst als een spiegeltje van mijn identiteit diende, is die nu langzaam in kleine stukjes gebroken. De jas voelt niet meer aan als iets dat volledig van mij is, waardoor ik nu overweeg om wat ooit mijn grootste gemis was terug te schenken aan de bruiklener. De objecten hebben mijn leefruimte voor een bepaalde tijd verlaten, waardoor ze hun functie grotendeels verloren hebben. Mijn nieuwe donkergroene krokodillenleren jas heeft het stokje overgenomen van zijn bruine wollen soortgenoot.

Uit mijn onderzoek is gebleken dat er een spanning bestaat tussen enerzijds mijn angst voor het uitlenen van mijn objecten en voor het verwateren van mijn relatie met hen, en anderzijds de angst en de verantwoordelijkheid die de participanten voelden ten opzichte van mijn voorwerpen. Hierdoor konden de bruikleners vaak weinig connectie vinden met het object, maar ontstond er wel een verwantschap met mij als uitlener. Schijnbaar banale objecten brengen zo intieme relaties met zowel bekenden als vreemden teweeg. De inventaris, die in dit onderzoek is ontstaan, maakt deel uit van een doorlopend onderzoek, waar steeds nieuwe lagen aan toegevoegd kunnen worden. De Uitleendienst is met andere woorden een niet-aflopend project met steeds weer nieuwe contexten, verhalen en connecties.

BOEKEN

Calle, S., & Desplechin, M. (2016). *Sophie Calle: And so Forth*. Prestel.

Giannachi, G. (2016). *Archive Everything*. Amsterdam University Press.

Grote, T. (2021). *Eindhovenseweg 56* (1ste editie). The Eriskay Connection.

July, M. (2011). *It Chooses You*. McSweeney's, Irregulars.

Kossmann, H., Mulder, S., & Den Oudsten, F. (2012). *De narratieve ruimte*. Uitgeverij 010.

Odell, J. (2020). *De macht van nietsdoen* (1ste editie). Ten Have.

Rigole, J. (2015). *Addenda*. AraMER.

Wallman, J. (2016). *Ontspullen* (1ste editie). Kosmos.

VIDEO'S

[StoryForward]. (2015, 2 december). *082: Paula Zuccotti - Everything We Touch* [Video]. Geraadpleegd in maart 2022, van <https://www.youtube.com/watch?v=3pceFDfH6FU>

WEBSITES

Vanhee, S. (2012). *Untitled*. Sarah Vanhee. Geraadpleegd op 26 april 2022, van <https://www.sarahvanhee.com/untitled>

AFBEELDINGEN

Afb. 1. Rigole, J. (2015). *Addenda* [Foto]. Geraadpleegd op 10 mei 2022, van: <https://www.jasperrigole.com/1285-2/>

Afb. 2. Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (lootje)* [Foto]. Foto: auteur.

Afb. 3. Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (bruikleenovereenkomst)* [Foto]. Foto: auteur.

Afb. 4. Calle, S. (2013). *Room 20* [Foto]. Geraadpleegd op 5 april 2022, van: Calle, S., & Desplechin, M. (2016). *Sophie Calle: And so Forth*. Prestel.

Afb. 5. Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (intakegesprek)* [Foto]. Foto: auteur.

Afb. 6-7. Vanhee, S. (2012). *Untitled* [Foto]. Geraadpleegd op 26 april 2022, van: <https://www.sarahvanhee.com/untitled>

Afb. 8-10. Mannens, C. (2022). *Jij ontbreekt mij (De Uitleendienst)* [Foto]. Foto: auteur.

Afb. 11-13. Zuccotti, P. *Every Thing We Touch* [Foto]. Geraadpleegd op 10 mei 2022, van: <https://everythingwetouch.org/>

Afb. 14. Grote, T. (2021). *Eindhoveneweg 56* [Foto]. Geraadpleegd op 10 mei 2022, van: <https://www.eriskayconnection.com/home/115-eindhoveneweg-56.html>

JIJ ONTBREEKT MIJ

Céline Mannens

PROMOTOR

Arne De Winde

COÖRDINATOR

Sofie Gielis

PROJECTBEGELEIDERS

Carl Haase

Tom Andries

Johan Vandebosch

María Pérez Mena

Grafisch Ontwerp, 2021 – 2022

PXL-MAD School of Arts Hasselt

MET DANK AAN DE PARTICIPANTEN

Stef Lemmens, Thomas Janssens, Klaas Leyssen, Jef Krieckemans, Louise Jans, Arthur Hermans, Stefanie De Bakker, Pablo Hannon, Camille Beeken, Fay Janssen, Milan Gillard, Lauren Philtjens, Gert Duquene, Elke Cuppens, Jules Jordens, Aline Verstraten, Saverio Sammartino, Ilse Jooken, Ekateríné Lortkipanidze, Gary Farrelly, Janne Mannens, Katinka De Jonge, Charlotte Vanhoubroeck, Estelle Saignes, Arne De Winde, Claire Stragier, Lieven Van Speybroeck, Micha Hulsmans, Lisa Schelkens, Nele De Winde, Babette Sioen, Anyuta Snauwaert, Jeff Swinnen, Liselot Smolders, Cas Doggen, Janne Gistelinck, Jef De Langhe, Margaux Schwarz, Raymond Wauters, Helga Schrever, Jitske Sioen, Mona Cornelis.

